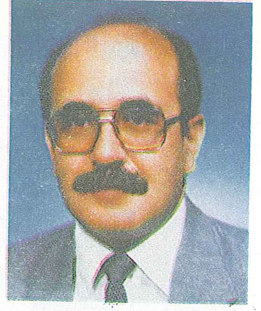

Doğruyu Sömürenler

AHMET İNAM

1947 Sandıklı doğumlu. 1965 Haydarpaşa Lisesi, 1971 ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümü Mezunu. 1980'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde Felsefe Doktoru oldu. 1989'da ODTÜ Felsefe bölümünde profesörlüğe yükseltildi. Kendisi, uzun yıllardır, edebiyat ve felsefe alanında çalışmalar yapıyor. Teknoloji konusunda bir kısım görüşlerini içeren kitabı, 1993 Alamuk Yayınlarından çıktı: **Teknoloji Benim Neyim Oluyor?**

Doğru söylemenin bir erdem olduğu bilinir. Öyle bir erdemdir ki doğru söyleyeni "dokuz köyden" kovdurur. "Dokuz köyden de kovulsa insan doğruyu söyleyip kendine onuncu köy bulmalı" denir. Doğrunun ardından olan, onu izleyen haklıdır. Doğru söyleyen doğru insandır.

Öyle midir? Bazı durumlarda yalan söylenebilir diyenler de vardır. "Beyaz yalanlar". Zararsız, masum. Bir insanı mutlu etmek, bir durumu kurtarmak için. Söylediğinde karşımızdaki kişiye "yararı" olacak, söyleyeni ve söyleneni "alçaltmayacak" yalanlar. Unutmayalım: Doğrucular onuncu köyde otururken, öbür köylerde "dünyanın yalan dünya olduğu" söylentisi sürer gider.

Gerçekler acı verdiği için, insan yalana sığınır. "Sevgilim bana bir yalan söyle. Dünyadaki haksızlıklardan, çekişmelerden, iktidar hırsından, yoksulluğun verdiği acıdan kurtulayım". Sevgilinin yalanı sizi kurtarır mı bilmem. Yalanla gelen kurtuluş, kurtuluş mudur? Acı da olsa doğrunun peşini bırakmamak gerekir. Peki, ya doğrunun peşini bırakmamak inancının aslı astarı yoksa? Ya, doğru söylediğimizi sanarak kendimizi kandırıyorsak? Başkalarını?

İlginç bir durum çıkıyor ortaya o zaman: Yalan söyleyen doğru insanların karşısında doğru söyleyen yanlış insanlar? Böyle bir ayırım yaptığım için okur beni hangi tarafa koyar bilemem. Hayatın sandığımızdan daha karmaşık olduğunu düşünürsek, bize ilk bakışta ters gelebilecek görüşleri, düşünceleri, durumları tanımının pek de anlamsız olamayacağı sonucuna varabiliriz.

Kimdir yalan söyleyen doğru insan? Sakın, "politikacıdır" demeyin. Politikacının yalanı, yalanın kullanılmasıyla ilgilidir. Yalan, bir gücün ele geçirilmesi amacıyla iş başındadır. Üç günlük ömrü kalmış hastasına "yaşayacaksınız" diyen doktor, yalan mı söylüyor? Yalan söylerken "doğru" bir eylemde mi bulunmaktadır?

Yalan söyleyerek insanlara iyilik eden kişi yalancı doğru insandır diyebilirsiniz, belki yine de burada bir "çirkinlik" saklı. İki yüzlülük. Hayatımızda sık sık yapıyoruz. İyilik mi işliyoruz böyle davranarak, bilemem.

Bir de iki tarafın yalan olduğunu bile etkisi altında kaldığı "estetik" yalanlar vardır: Örneğin, sanat ürünleri, efsaneler, masallar, türküler. Giderek, ideolojiler. Ruhbilimci dostlarım bilirler ki insan kendini çoğu kez, gerçeğin yok edici etkisinden yalanlarla koruyor. Kendini olanca zayıflığı, çarpıklığı içinde görüveren biri, yıkılır gider. Peki, görmesin mi? Hep aldansın mı? Kimse aldanarak mutlu olmak istemiyor. Oysa, aldanmadan da mutlu olunamıyor (Bu sözüm yalan mı? Mutlu olun öyleyse!).

Doğru söyleyen eğri insanlara gelince: Ruh çirkinliği var onlarda. Doğruyu söylemek her zaman insanı güzelleştirmiyor (Hastasını kandıran doktor, müşterisini aldatan eczacı güzel midir? Sömürtü varsa bu davranışta, çıkar söz konusu ise?) Doğru söylemek de sömürülebilir. Doğru mafyası vardır. Doğrunun mafya babaları. Bazen patavatsız denir onlara.

Bunlar, doğruyu "yerinde" kullanmaz. Bilerek ya da bilmeyerek, karşı tarafı incitmek için kullanır. Karşı tarafın zayıflığını, güçsüzlüğünü yüzüne vurarak, onları ezmeye, sindirmeye çalışır. Hakaret eder, doğruyu söyleyerek.

Yaşama sevincimizi bozar. Mutluyuz, sevinçliyiz, coşkuluyuzdur. "Pat diye" söyleyiverir. Doğrudur söylediği de, yakışsızdır.

Sadist doğrucular: Yerleri onuncu köy müdür? Doğruyla karşındakine işkence eden hangi köye sürmeli?

Sıkıcı doğrucular vardır. Sürekli olarak 2x2=4 deyip dururlar. Ne diye hepimizin bildiğini sandığı basma kalıp doğruları söyler dururlar, bilinmez. Doğru vidi vidıcıları. Can sıkı, mide bulandıran doğrucular. Onları da kovalım mı? Yoksa, kovulmaya değmezler mi?

"Bir doğru söyle bana da uykum gelsin, uyuyayım" uyutucu doğrucularınız var mı sizin?

Doğru söylediğini ileri sürerek üstünlük taslayanlar vardır. Doğru megalomanları. Balon adamlar. Doğru baloncuları.

Tehlikeli bir tip: Doğru şantajcıları. "Söylerim, ha!" deyip bizi korkutarak, sömürenler!...

Yine tehlikelilerden biri: Doğruyu, sizi ezip yok edecek bir gücü, iktidarı ele geçirmek için kullananlar. Ahlsız doğrucular. Doğru söylediğini ileri sürerek kendilerine iktidar yolunu açanlar. Onlar için önemli olan iktidardır. Doğru ya da yalanın kendisi değil. İkisini de işlerine geldiği ölçüde kullanırlar.

Doğru söylemenin bir ahlakı vardır. "Yalan söylemek ahlsızlıktır" derler. Çoğu kez doğrudur. Kısaca ipuçlarını verdiğimiz durumlarda doğru söylemek de ahlsızlık olabiliyor. "Doğru buysa, ahlaklı olan benim!" diyebildiğimiz durumlar da vardır. Böyle bir doğruyu söyleyeceğime, söylemek yada tersini ileri sürmek daha yerinde olabilir.

Düşünün: Hangi tür doğruculardan, hangi tür yalancılardanınız? "Ben hep doğrudan yanayım" derken bir yalancı yada ahlsız durumuna düşmekten sakınmak gerekir diye düşünüyorum. Bu sözümün bir yalancılık yada ahlsızlık olup olmadığına siz karar verin.